

Jerusalem forbereder sig på fest

af pastor Kai Kjær-Hansen, Jerusalem

EU og den jødiske eksistens

4/1977

Man behøver ikke at opholde sig længe i Israel for at finde ud af, at israelerne i hvert fald kan én ting: at holde fest, hvad enten det nu har et nationalt eller religiøst præg. Kun en ting synes at overgå deres evne til at feste: kampen for deres eksistens, enten det er i krig eller i Entebbe-lignende situationer.

Derfor skal der heller ikke megen fantasi til at forestille sig, at Jerusalems genforening for 10 år siden ved slutningen af 6-dages krigen i 1967 vil blive fejret med maner. Forberedelserne er i hvert fald i fuld gang, ledet af byens aktive og dynamiske borgmester, Teddy Kollek. Et skår i glæden er det naturligvis, når man anskuer tingene med israelske øjne, at ikke begge befolkningsgrupper – jøder og arabere – kan dele denne glæde. Yderst realistisk har Teddy Kollek udtalt på et spørgsmål om, hvorvidt den arabiske befolkningsgruppe skulle inddrages i 10-års festlighederne, at det ville være det rene hykleri at forsøge på noget sådant.

Forholdet mellem israelere og arabere

I dette synspunkt kan i hvert fald ikke den arabiske befolkningsgruppe i den østlige del af Jerusalem være uenig. Alligevel kan det være vanskeligt helt at pejle sig ind på den almindelige arabers holdning til Jerusalems nuværende stilling. Selv om araberer bruger ud-

trykket *besat* om Jerusalems politiske status, og nødig i sin mund vil tage ordet *genforenet* – det officielle israelske udtryk, mens man overlader til nationale og religiøse yderkræfter i Israel at benytte det mere provokerende *befriet* – er det ingenlunde let at få en fornemmelse af, hvad *det* arabiske synspunkt er, når man som araber bor i den hellige by.

Søger man at stikke en finger i jorden for at finde ud af forskellen mellem 1948 og 1967, de 19 år Jerusalem var delt i en vestlig og østlig del, gives der af den almindelige araber sjældent et svar. Et skuldertræk er det almindelige, og så kan man jo selv fundere videre.

Overdænget med palæstinensisk propaganda eller om man vil – information bliver man i det mindste ikke i de små og maleriske basargyder. Måske hænger det sammen med, at man er noget bange for at give udtryk for, hvad man faktisk mener, idet enhver véd, at der både er palæstinensiske og israelske øren overalt. Måske

er man ved at affinde sig med status quo. Majoriteten er klar over, at byen Jerusalem aldrig bliver den samme som før 1967.

Fra et kommercielt synspunkt går handelen i de små gyder inden for murene i det østlige Jerusalem bedre end nogensinde før. Ikke blot er det sådan, at der kommer flere turister end tidligere, men den gamle by er også et yndet sabbatsmål for mange israelere. Ganske vist ser de ortodokse jøder i deres lange sorte frakker og pelshuer ikke særligt velfornøjede ud, når de på deres vej til og fra Grædemuren må konstatere, at deres landsmænd i stor mængde overtræder sabbatsbudet mod handel. På sabbaten går handelen ikke desto mindre strygende mellem israelere og arabere. På ivrit, hebraisk.

Men ellers holder de to parter sig for sig selv og er på hver sin måde noget resignerende. Samtalen mellem parterne på det personlige plan synes endnu ikke at være begyndt.

Ind imellem hører man dog

En frelser er altid én, der frelser fra noget, man ikke selv kan klare

For israelitterne var ondskaben personificeret i ægypterne og i forholdene i Ægypten i det hele taget. Med påbuddet om, at alle drengebørn skulle dræbes, var folkets videre beståen truet, og det måtte frelses fra denne nødens tilstand for ikke at blive udsluttet. Det skete med udfrielsen af Ægypten. Det blev deres frelse og dermed anledningen til jødernes påske, som de fejrer den dag i dag med mange smukke skikke og ritualer, der minder dem om Guds almagts kærlighed. Sådan har det jødiske folk mangan gang måttet se det onde personificeret og sat op imod det, helt op til vor tid, og således var forholdene også i Israel på Jesu tid, hvor det var romerne, der havde herredømmet. Derfor ventede man en frelser, der kunne befri folket fra denne undertrykkelse og ydmygelse, og det var endda en frelse, der var forjættet i de gamle profetier.

Nu måtte tiden være inde til, at en sådan ville fremstå. Det gamle profetembede var smuldret bort, profetismen var forstummet, og når en ny profet fremstod, ville han være et tegn på, at det nye Gudsrige var i gennembrud. Det jødiske folk ventede nye og endegyldige handlinger fra Guds side. En ny æon til at afløse den gamle med oprejsning for folket var i vente. En ny himmel og en ny jord, hvor der ikke mere var nogen død, ej heller sorg, ej heller skrig, ej heller pine.

Det gamle davidiske kongedømme var smuldret bort. Man har i Israel ventet en ny David, en Messias, en af Davids efterkomere som Guds salvede, der skulle komme og give jødefolket oprejsning ved at drive fjenden ud af landet og oprette den nye Gudsstat (se f. eks. Am. 9,11 og Es. 7,14).

På den baggrund og med disse forventninger blev såvel Johs. Døberen som Jesus modtaget af deres samtid.

Det er sandsynligt, at Johs. Døberen har set sig selv som endtidsprofeten og forløberen for Messias (Matt. 11,3), hvorimod Jesus ikke kunne gå ind under den messiasforståelse, at han »blot« skulle være en national forløser, men han har set sig selv som Den lidende Herrens Tjener. (Jes. 42,1-4, 49,1-7, 50,4-11, og 52,13-53). »Han blev såret for vore overtrædelser, knust for vor brødes skyld. Os til fred, kom straf over ham. Vi fik lægedom ved hans sår«. På den baggrund har man vel forståeligt nok forkastet Jesus, ligesom også Peter og Judas hver på sin måde gjorde det, men derfor kan vi sige i dag: »Se, dér er stedet, hvor han lå«, men han ligger der ikke længere, for han er opstanden!

I bogen

Kristus i Det gamle Testamente

gør pastor Risto Santala rede for, hvordan jødiske rabbinere på urkristen tid og i middelalderen fandt udsagn om Messias i Det gamle Testamente. Indirekte kaster disse rabbiniske kilder nyt lys over sammenhængen mellem Det gamle og Det nye Testamente.

Pris: kr. 25,35

Forlaget SAVANNE

Nørregade 14
6070 Christiansfeld
Giro 3 16 12 85

Guds frelse og Frelseren

indeholder to artikler af professor, dr. theol. Magne Sæbø og pastor Axel Torm. Heftet giver en fin indføring i Gammel Testaments tale om frelse samt i kristen og jødisk forståelse af Messias.

Pris: kr. 6,35.

Forlaget SAVANNE

Nørregade 14
6070 Christiansfeld
Giro 3 16 12 85

Per Østerbyes bog

»The Church in Israel«

kan stadig fås for kr. 12,00 ved henvendelse til kontoret.

Pastor Schjødt Christensens

mødekalender under hjemmeopholdet i august/september er nu fyldt. Kalenderen vil senere blive offentliggjort i bladet.

om små episoder, som, selv om de fleste langtfra kan tages som et generelt udtryk for dialogen mellem de stridende parter, alligevel kan give en smule håb for fremtiden. Denne fremtid synes dog ikke lige om hjørnet. Men begyndelsen til at Den Hellige by bliver Fredens by er måske, at begge parter finder ud af det banale, at man hver for sig er menneske, med menneskelige følelser.

»- Jeg kan ikke hade dem lige meget som før. De er jo lige så bange som vi.«

Ordene kom fra en arabisk kvinde, som bor i den gamle by inden for de tykke mure. De blev sagt om de unge israelske soldater, som var blevet kommanderet til at tage ophold på det flade tag oven på hendes hus for at overvåge ro og orden i gyderne. Mange ord var der ikke vekslet den første dag, efter at hendes protester var blevet afvist. Et par dage efter var hendes gode hjerte dog løbet af med hende, og hun havde serveret et koldt glas orangeade for soldaterne – disse store drenge – der skulle

deres vagtjeneste på et brændende hedt tag. Sludderen var hermed begyndt, og som et resultat af denne samtale faldt ordene om, at hun ikke kunne hade dem lige så meget som før. »De er jo lige så bange som vi.«

Genforeningsfestlighederne

Til trods for en vis ængstelse for begge parters vedkommende, som dog ofte skjules godt, og til trods for den stadige trussel om terrorisme er Jerusalem i det år, hvor man

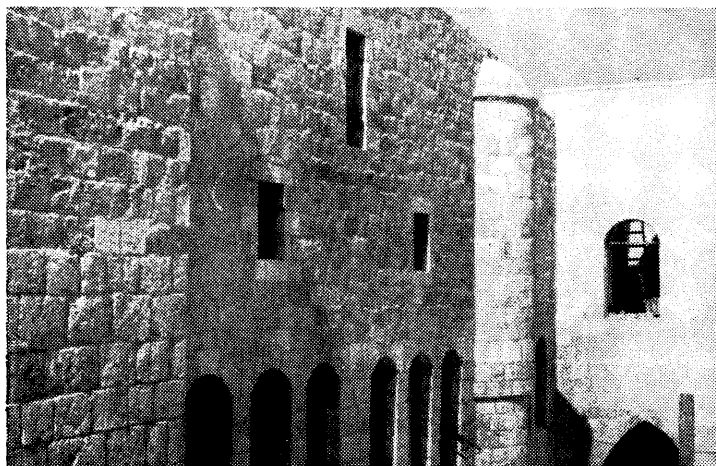
skal fejre 10-års dagen for dens genforening, i i al almindelighed en stille og rolig by. I alt fald er den mere stille, end nogen turde have håbet for 10 år siden, lige efter 6-dages krigen. Og den er en enhed, for så vidt som man nu i modsætning til årene imellem 1948 og 1967 frit kan færdes mellem de to bydele. Mandelbaum Gate, den snævre åbning mellem de to bydele, er jævnet med jorden, og besværet med at krydse over fra det ene land til det andet er flyttet et halvt hundrede kilometer østpå til Allenby Bridge over Jordanfloden.

Festlighederne i forbindelse med genforeningen af Jerusalem vil stå på i en lille måned. De begynder på Frihedsdagen den 21. april og vil først være afsluttet med Jerusalem-dagen den 16. maj, idet man til denne dag bruger den hebraiske kalender. Ud fra meddelelser i den israelske presse kan man forstå, at ikke alle i Jerusalem er lige begejstrede for, at man

netop i disse uger næppe kommer uden om en hård valgkamp, der let kan neddæmpe festlighederne.

Et højdepunkt, som kan forventes at skabe røre og debat, vil blive veteraners indmarch gennem tre af den gamle bys porte. Selv om de tidlige soldater, som i sin tid kæmpede sig frem gennem portene og de smalle gyder, ikke vil bære uniformer for ikke at gøre marchen til en demonstrativ parade er det svært at forestille sig, at det demonstrative kan undgås. De forskellige enheder vil mødes ved Grædemuren til en afsluttende ceremoni.

Den årlige Jerusalem-march, der plejer at samle i tusindvis af deltagere, er i jubilæumsåret flyttet, således at det bliver en del af genforeningsprogrammet. Det mere internationale tilsnit skal en børnetegningskonkurrence give, hvor både israelske og udenlandske børn i alderen 7-14 år er inviteret til at del-

Siden krigen i 1967 har israelerne været beskæftiget med at genrejse det jødiske kvarter. Her ses den genopbyggede Johanan ben Zakkai-synagoge.

Sådan så det ud, da jøderne i 1967 kunne komme frem til Grædemuren for at bede.

tage. Som anbefalede emner er f. eks. givet: »Jerusalem, den hellige by«, »Jerusalem, fredens by« og »Jeg er i Jerusalem«. Som sponsor for denne første internationale børnetegningskonkurrence om Jerusalem står 9 israelske organisationer, deriblandt flyveselskabet El-Al, hvis kontorer i udlandet formidler information om konkurrencen.

Det jødiske kvarter

Den officielle indvielse af det jødiske kvarter inden for murene af det gamle Jerusalem er ligeledes henlagt til Jerusalem-dagen. Dette kvarter, som sammen med de tre øvrige: det muslimske, det kristne og det armeniske har en århundredlang tradition, var ryddet for jøder i årene mellem 1948 og 1967. Restaureringen af en del af de gamle synagoger, som enten blev ødelagt eller profaneret i dette tidsrum, er nu for en stor dels vedkommende bragt til en afslutning. Omkring halvdelen af de 650 fami-

lier, som det jødiske kvarter er planlagt til at huse, er flyttet ind i de nyrestaurerede ejendomme.

Genopbygningen af det jødiske kvarter er først og fremmest sket for at genskabe et levende beboelsesmiljø, ikke en ny turistattraktion. Selv om bygningerne falder godt ind i de gamle omgivelser, klager be-

boerne som så mange andre steder over, at der ikke i planlægningen er taget nok hensyn til rekreative områder, at der er bygget for tæt, således at man lider af klaustrofobi, og at bygningerne, hvor maleriske de end udvendig fra ser ud, er forfærdelig fugtige indvendig.

Indvielsen og beboelsen af det jødiske kvarter sammen med andre restaureringsforetagender og arkæologiske udgravningsarbejder vidner stærkt om, at jøderne er kommet ind i den gamle by for at blive der. Ingen i Jerusalem i dag drømmer om, at israelerne vil acceptere, at byen igen skal deles. En del andre ting på det politiske landkort kan der rokkeres med i den politiske debat. Men ikke med Jerusalems enhed.

Programmet for fejringen af byens genforening for 10 år siden siger dette entydigt.

Artiklen er skrevet i januar.

Kristi Himmelfartsdagskollekten 1977

I mange lande i Asien og Afrika oplever man politisk ustabilitet. Ofte få det indflydelse på de kristne kirkers arbejdsmuligheder.

Det er nu, kirkerne ønsker at blive så stærke og selvstændige som muligt. Det er nu, de beder om hjælp til at få uddannet langt flere præster, evangelister og lærere.

Undervisning i kristendomskundskab er en nødvendighed, men den er også en økonomisk forpligtelse, der altfor ofte overstiger en ung kirkes formåen.

Der er tradition for, at danske menigheder i tiden omkring Kristi Himmelfartsdag giver en god gave til ydre mission. Det er en tradition, der er mere nødvendig end nogensinde for kirkerne derude. Men den er også en nødvendig tradition for danske menigheder, som ved, at missionsbefalingen er givet til alle kristne.

Kollekten fordeles gennem Folkekirken Missionsråd blandt 12 folkekirkelige missionselskaber. Bidrag kan sendes til

FOLKEKIRKENS MISSIONSRÅD

Vendersgade 28 . 1363 København K . Giro 6 07 42 00